Izvorni znanstveni rad
UDK 930.25(497.5):94

PRAVILA DRUŠTVA ZA JUGOSLAVENSKU POVĚSTNICU I STARINE: NACRT, POTVRDA, PRIJEDLOG IZMJENE (1850/51 - 1857 - 1864/65)

ŽELJKO HOLJEVAC

Autor prati oblikovanje pravila Družtva za jugoslavensku POVESTNICU I STARINE u razdoblju od prvog formuliranja njihova sadržaja potkraj 1850. do konačne verifikacije u međuvremenu dorađivane verzije sredinom 1857., donosi tekst nacrta društvenih pravila iz 1850. i potvrđeni tekst društvenih pravila iz 1857. te se ukratko osvrće na prijedlog djelomične izmjene pravila Društva 1864. i njegovo razmatranje 1865. godine.

1.

150. obljetnica osnutka Družtva za jugoslavensku POVESTNICU I STARINE prigoda je da se predstave njegova pravila, tj. temeljni dokument o svrsi, zadaćama, položaju članova, unutarnjem ustrojstvu i načinu rada prve strukovne udruge hrvatskih povjesničara (1850-1878). U historiografiji se o tome pisalo povremeno i uglavnom samo u sklopu širih rasprava o nekim aspektima života i rada središnje društvene ličnosti Ivana Kukuljevića Sakcinskog (1816-1889) ili o početnim koracima u razvoju profesionalne hrvatske povjesnice u drugoj polovici 19. stoljeća.[1] Pojedini autori koji su se bavili tom problematikom u svojim su se radovima dosta uopćeno doticali i pravila Družtva za jugoslavensku POVESTNICU I STARINE, bilo da su ih samo usputno spominjali bilo da su se pozivali pretežno na njihov

1) O tome su već u drugoj polovici 19. stoljeća pisali povjesničari Rački i Smičiklas. (Vidi: Franjo Rački, "Nacrt hrvatske historiografije od 1835 do 1885 godine", *Rad JAZU*, br. 80, Zagreb 1885, 246-313; Tade Smičiklas, "Život i djela Ivana Kukuljevića Sakcinskoga", *Rad JAZU*, br. 110, Zagreb 1892, 110-204).

koji regulira svrhu i zadaće Društva.[2] Nešto više pozornosti posvetila im je Mirjana Gross: ona je na temelju arhivske građe iznijela kraći historijat nastajanja društvenih pravila tijekom 1850-ih godina.[3] Ipak je i dalje izostajala potrebna prezentacija i prikladna valorizacija njihova sadržaja u prepoznatljivom povijesnom kontekstu. To i ne čudi mnogo s obzirom na činjenicu da ni o postojanju i djelovanju Družtva za jugoslavensku pověstnicu i starine u cjelini još nema posebne studije, a nisu sustavno proučeni niti objavljeni ni svi dokumenti koji se mogu pronaći među različitim arhivskim i drugim gradivom. Stoga još u dobroj mjeri vrijedi stara ocjena Dragutina Pavličevića kako "mi i danas još nedovoljno poznajemo rad povijesnog društva, njegova pravila, unutrašnji, da ne kažemo cehovski ustroj i način financiranja".[4] Kao mogući prilog nekoj budućoj elaboraciji tih pitanja, objavit ćemo ovdje tekst nacrta i potvrđeni tekst pravila Družtva za jugoslavensku pověstnicu i starine te ukratko, na temelju raspoložive arhivske i druge materije, izložiti njihovo nastajanje i modificiranje između 1850. i 1865. godine.

2.

Družtvo za jugoslavensku pověstnicu i starine osnovano je 1. listopada 1850. pod pokroviteljstvom i uz punu materijalnu i moralnu potporu hrvatskog bana Josipa Jelačića (1801-1859). Djelovalo je do 13. lipnja 1878., kada je preraslo u Hrvatsko arheološko družtvo koje se bavilo "starinama i spomenicima".[5] Utemeljitelj Društva i njegov dugogodišnji voditelj bio je Ivan pl. Kukuljević Sakcinski, povjesničar i književnik, hrvatski političar i zemaljski arhivar trojedne kraljevine Dalmacije, Hrvatske i Slavonije. Na osnivačkoj skupštini u Zagrebu 1. listopada 1850. izabrano je društveno vodstvo i prihvaćen nacrt društvenih pravila. Taj je nacrt tiskan kao letak, a 1851. objelodanjen je i u posebnom dodatku u prvom svesku *Arkiva za pověstnicu jugoslavensku*, društvenog glasila i prvoga stručnog povijesnog časopisa na hrvatskom tlu.[6] Navedeni je časopis izlazio do 1875., u njemu (ukupno 12 svezaka) su tiskani brojni prinosi (najčešće izvorni materijali) iz političke, crkvene i pravne povijesti, književnosti, umjetnosti i srodnih područja, a uređivao ga je (do 24. veljače 1875.) te u znatnoj mjeri upotpunjavao vlastitim prilozima i prikupljenim vrelima sâm Kukuljević. Donosimo tekst tog nacrta:[7]

2) Usp. Miroslava Despot, *Ivan Kukuljević-Sakcinski i njegov rad u okviru "Društva za povjesnicu jugoslavensku"*, Povijesni muzej Hrvatske. Predavanja 3 (strojopis), Zagreb, 13. V 1967, 5; Agneza Szabo, "Ivan Kukuljević Sakcinski i hrvatske središnje kulturne ustanove u Zagrebu u 19. stoljeću", *Kaj: časopis za književnost, umjestnost i kulturu*, br. 1/XXIV, Zagreb 1991, 62; Jaroslav Šidak, "Ivan Kukuljević – osnivač moderne hrvatske historiografije", u: Isti, *Kroz pet stoljeća hrvatske povijesti*, Zagreb 1981, 302.

3) Vidi: Mirjana Gross, *Počeci moderne Hrvatske. Neoapsolutizam u civilnoj Hrvatskoj i Slavoniji 1850-1860.*, Zagreb 1985, 427.

4) Dragutin Pavličević, "Dva dokmenta o radu Povijesnog društva u Zagrebu godine 1870.", *Historijski zbornik*, god. XXXIX (1), Zagreb 1986, 205-206.

5) Jaroslav Šidak, nav. dj., 314.

6) Vidi: Hrvatski državni arhiv u Zagrebu (dalje: HDA), Hrvatsko-slavonsko namjesništvo (1854-1861), Opći odjel, kut. 187, fasc. 23 (1857), br. 9674; Ivan Kukuljević Sakcinski (ur.), *Arkiv za pověstnicu jugoslavensku*, knj. I, Zagreb 1851, 237-240.

7) Ibid.

[1.][8] Pravila
družtva za Jugoslavensku POVESTNICU I STARINE.

I. Svrha i poslovanje družtva.

§. 1. Svrha je družtva iztraživanje, odkrivanje, sakupljanje i čuvanje starinah i stvarih, koje se na život i historiu našega naroda protežu. Zato će družtvo iz sve snage nastojati, da izvede na vidělo i da sačuva od propasti sve izvore pověstnice jugoslavenske, te da ovako položi temelj kritičkomu obradjivanju historie našega naroda.

§. 2. Da se ova svrha postigne, obratit će družtvo osobitu pozornost na slědeće predmete: na

a) Kronike pojedinih zemaljah, gradovah, općinah, samostanah, obiteljih itd. b) Starinske zakone i statuta pojedinih městah; uredbe sudbene, političke i věrozakonske. c) Darovana pisma i svake vrsti listinc (diplome). d) Stare urbare, račune, měre, trgovačka pisma. e) Rodoslovje pojedinih obiteljih. f) Rukopise umrših domaćih spisateljah svake grane znanostih. g) Dopise slavnih muževah i ženah našega naroda. (Sve ovo bilo ono u kojemu god jeziku ili pismu pisano.) h) Životopise ljudih, koji su stekli zaslugah za naš narod, za crkvu, znanosti ili umětnosti. i) Opise pojedinih pokrajinah, predělah, župah, gospoštinah, městah i njihovih medjah (statutoriae et reambulatoriae literae), zatim spiljah, pećinah itd. k) Sve plastičke umotvore nalazeće se u našoj domovini, naime na starinske grčke, rimske i slavenske napise, spomenike, orudje, novce, oružje, posude, kipove, stupove, slike, pečate itd. l) Na proizvode srednjega věka, po imenu na proizvode umětne lěvane i rezane, kao što se nalaze u starinskih crkvah i gradovih, zatim oružje, barjake, pokućstvo, grbove, različite urese itd. m) Obraze slavnih ljudih, slike gradovah, městah, razvalinah, samostanah, crkvah, sgradah, starinske nošnje. n) Pučke pripověsti, poslovice i pěsme zajedno s napěvi. o) Opise starinskih svečanostih, običajah, zabavah. p) Jugoslavensko bajoslovje (mythus) t. j. gatanje, vračanje, vile, věštice, vukodlake itd. r) Osobito postupanje naroda našega kod poljodělstva, rukotvorstva, ribarenja, lova, gospodarstva; jednom rěčju na narodni život. s) Knjige, koje se protežuna gori izbrojene predmete.

§. 3. Družtvo će oko svoje svrhe nastojati:

a) Iztraživanjem i opisivanjem gore izbrojenih stvarih. Zato gledat će da u svakom kraju bude članovah, koji će na to paziti. Ako pako dozna za koju starinu, koja se nalazi u městu, gdě neima člana, to će zaprositi koga drugoga věštaka, da mu stvar opiše.

b) Nabavljanjem i čuvanjem istih stvarih.

c) Stupit će u dogovor sa sličnimi družtvi.

d) Izradjivat će sastavke protežuće se na jugoslavensku historiu. Za tu svrhu izdavati će se posebni časopis, koji će biti njegov organ, te će priobćivati osim historičkih članakah i izvěstja o napredovanju družtva, račune i imenik članovah.

§. 4. Ravnateljstvo će imenovati urednika ovog časopisa i izraditi program, po kojem će ga imati uredjivati. Časopis ovaj zvat će se "*Historički arkiv*" ili "*Spomenici jugoslavenske pověstnice*," *)[9] a izdavat će se troškom družtva. Na izdavanje ovog časopisa obratit će se i ono 500 for. srebra, koje je visoko bansko věće za tu svrhu odredilo.

---

8) Ibid. Taj je broj naznačen samo kao redni broj uz objavljeni tekst u dodatku u *Arkivu* na str. 237. Budući da tiskani letak u kut. 187 ne sadrži nikakav broj, navedeni broj nije sastavni dio teksta nacrta društvenih pravila.

9) Ibid. Zvjezdicom je u *Arkivu* na str. 238 označena bilješka koja glasi: "Ravnateljstvo gledeć na shodnost stvari, proměnilo je u sědnici 19. sěčnja 1851 ovaj naslov ovako: '*Arkiv za pověstnicu jugoslavensku.*'" Na tiskanom letku u kut. 187 toga nema.

§. 5. Buduć da je područje družtva ogromno, zato će se u pojedinih krajevih ustrojiti podružnice, koje će s glavnim ravnateljstvom družtva dopisivati. Područje podružnicah opredělit će se kasnije.

II. Práva i dužnosti članovah.

§. 6. Tko želi da postane članom družtva ovoga, treba da to izjavi pismeno ravnateljstvu obvezujuć se da će izvršavati sve dužnosti njemu naložene i svesrdno nastojati, da družtvo svoj cilj postigne.

§. 7. Svatko će se smatrati dotle članom družtva, dok opet neizjavi pismeno, da iz njega izstupljuje.

§. 8. Za namirenje troškovah družtva davat će svaki član u ime godišnjega prineska početkom svake godine 2 for. srebre; a u ime upisne platja svaki novi član 1 for. srebra.

§. 9. Na pitanja od ravnateljstva dobivena odgovorit će svaki član družtva pismeno i točno.

§. 10. Članovi su:

a) Poslujući, koji će osim godišnjega prineska i drugih dužnostih, za družtveni časopis članke pisati.

b) Ostali članovi pomagajući.

Svaki član treba da izjavi, stupajuć u družtvo, u koju vrst da ga upišu.

§. 11. Osobe, koje su znamenitih zaslugah stekle za družtvo, mogu se po predlogu ravnateljstva izabrati za počastne članove.

§. 12. Svaki član ima pravo dolazenja, govorenja i glasovanja u glavnih skupštinah.

§. 13. Ako šta želi skupštini predložiti, treba da svoj predlog 8 danah prije skupštine ravnateljstvu priobći.

§. 14. Svaki član ima pravo na sbirku družtva, te se njome more poslužiti na literarne svrhe, pod stanovitimi uvěti, koji će se kasnije poimence obznaniti.

§. 15. Časopis družtva davat će se članovima za pol cěne.

III. Pokrovitelj.

§. 16. Pokrovitelj ovog družtva je světli ban trojedne kraljevine *Josip baron Jelačić* bužimski p. n.

IV. Ravnateljstvo.

§. 17. Ravnateljstvo sastoji iz načelnika, šest savětnikah, od kojih jedan bit će blagajnik. Od ovoga ravnateljstva izstupljuju svake godine dvojica, ali mogu opet izabrani biti.

Za svaku odluku njegovu treba da budu u sědnici osim načelnika barem četiri savětnika.

Ravnatelji podružnicah smatrat će se kao članovi glavnoga ravnateljstva, te mogu polaziti njegove sědnice i onde glasovati.

Ravnateljstvo odgovara za sve svoje čine glavnoj skupštini i stanuje u Zagrebu.

§. 18. Ravnateljstvo izabira tajnika, prigleda na imetak družtva, na uredno izdavanje časopisa, odgovara na pisma upravljena na družtvo, dopisuje s drugimi družtvi, sastavlja pitanja, na koja imaju članovi odgovarati, pregleda račune družtva i pregledane priobćuje glavnoj skupštini, obći s podružnicami.

§. 19. Načelnik saziva ravnateljstvo u sědnicu, kadgod ima poslovah za rěšenje. Ako su glasovi razpolovljeni, njegov glas odlučuje.

§. 20. Svake pol godine u sgodno vrěme saziva glavnu skupštinu, kojoj će podněti točno izvěstje o poslovanju ravnateljstva i račune.

Ako uztrěba, moći će i izvanrednu skupštinu sazvati; nu svakako putem novinah i za takov rok, da budu mogli i izvanjski članovi na nju doći.

§. 21. Ako načelnik poslove družtva nemože obavljati, ili ako premine, njegova prava i dužnosti prelaze na najstarijega savětnika, dokle glavna skupština drugčije neodluči.

§. 22. Imetak družtva čine: a) Svakolětni prinesci članovah i upisna; b) dobrovoljni darovi; c) novci za razprodani časopis.

Imetkom ovim upravlja blagajnik družtva pod nadzorničtvom ravnateljstva. On prima i daje novce, vodi račune, skrbi za prodaju i razpošiljanje časopisa. Svake četvrt godine podnosi ravnateljstvu izvěstje o stanju imetka družtvenoga.

§. 23. Tajnik vodi zapisnik ravnateljstva, i glavnih skupštinah, odgovara na pisma po nalogu ravnateljstva i pomaže urednika kod uredjivanja časopisa. Družtvo će mu opreděliti primĕrnu godišnju nagradu.

§. 24. Ako se nagomila mnogo posla, načelnik će pozvati pojedine članove, da mu budu u pomoć, a ovi će morati zadovoljit pozivu.

V. Podružnice.

§. 25. Gděgod se sabere više članovah, moći će se ustrojiti podružnica.

§. 26. Svaka podružnica izabrat će si svoga ravnatelja, koji će njezine poslove obavljati, prineske primati, časopis děliti i s glavnim ravnateljstvom dopisivati.

VI. Obćenite naredbe.

§. 27. Jezik poslovni družtva jeste naš narodni jezik, nu dopisi i članci mogu biti pisani kojimgod jezikom.

§. 28. Družtvo će poklanjati svoje sbirke ovdašnjemu museu, zadržavši si pravo literarnog upotrĕbljenja ne samo ovih nego i ostalih historičkih sbirkah narodnoga musea.

§. 29. Prinesci novčani upotrebljivat će se osim izdavanja časopisa na pribavljanje gore spomenutih historičkih predmetah.

§. 30. Za promĕnu pravilah treba da barem dvě tretjine nazočnih u skupštini članovah na nju pristanu.

U Zagrebu dne 1. listopada 1850.
Ivan Kukuljević, s. r. načelnik.

Mihovilj Sabljar, s. r.

Odbornici.

Ferdo Žerjavić, s. r.
Mirko Bogović, s. r.
Petar Preradović, s. r.
Věkoslav Babukić, s. r.
Nikola Vakanović, s. r.
Andria Torkvato Brlić, tajnik.

3.

Da bi tako sastavljena pisana pravila – kakva je inače svaka javna udruga bila dužna imati i njihovih se odredaba u svom radu pridržavati – postala pravovaljana ona su redovito morala biti usklađena s važećim zakonskim propisima i uredno odobrena od nadležnog tijela državne vlasti. Stoga je ministarstvo unutarnjih poslova u Beču, na temelju prethodnog upita bečkog ministarstva rata o legalnosti novoutemeljenog Družtva za jugoslavensku pověstnicu i starine u Zagrebu, zatražilo 7. ožujka 1851. od bana Hrvatske i Slavonije te građanskog i vojničkog guvernera Dalmacije baruna Josipa Jelačića očitovanje o tome je li Družtvo za jugoslavensku pověstnicu i starine zakonito osnovano i kakvo je njegovo opće vladanje. U svojem izvješću ministru unutarnjih poslova Alexandru Bachu (1813-1893) od 20. ožujka 1851. ban Jelačić je odgovorio da je to Društvo ustanovljeno na temelju "privremenoga zakona o pravu sadruživanja" od 17. ožujka 1849. Istaknuo je nadalje kako je svrha Društva "strogo znanstvena", a njegovo vladanje ocijenio je takvim da se "ja sám nimalo neuztežem prigodom ustrojenja družtva na se primito pokroviteljstvo i nadalje zaderžati".[10]

Sudeći po onome što u spomenutom izvješću piše, u privitku je ministarstvu unutarnjih poslova podnesen na uvid nacrt društvenih pravila, ali tada formalno nije bilo zatraženo i njihovo odobrenje. To je učinjeno tek 10. ožujka 1853., kada je Društvo, preko Banske vlade u Zagrebu, prvi put službeno podnijelo "svoja pravila višemu mjestu za potvrdjenje".[11] Ali, postupak verifikacije društvenih pravila nije bio ni jednostavan ni brz. Budući da je u (neo)apsolutističkoj Monarhiji o svemu odlučivala u posljednjem stupnju središnja državna vlast, pokrajinske i lokalne vlasti upućivale su višemu nadleštvu predmete koje nisu bile ovlaštene sâme rješavati. U civilnoj Hrvatskoj i Slavoniji to je u ono vrijeme činila Banska vlada (osnovana 12. lipnja 1850.) s Jelačićem na čelu, koja je počela uredovati 27. lipnja 1850., tj. ubrzo poslije raspuštanja i prestanka rada Banskog vijeća (17. lipnja 1850.).[12] Mirjana Gross o tome piše: "Ministar Bach predložio je caru odobrenje pravila (u suglasnosti s ministrom za bogoštovlje i nastavu i sa šefom Vrhovne policijske uprave) uz izjavu o korisnosti i dotada besprijekornom držanju Društva, ali pod uvjetom promjena pravila, što je bilo karakteristično za bečko središte".[13] S jedne strane pojedine norme u predloženom nacrtu društvenih pravila nisu bile dovoljno pravno izdiferencirane, a s druge neki izrazi i pojmovi u njemu nisu bili po volji vladajućim strukturama. U međuvremenu, 26. studenoga 1852., donesen je novi zakon o udruživanju, pa je Družtvo za jugoslavensku pověstnicu i starine moralo uskladiti svoja pravila i s njegovim odredbama.[14]

Uz uvjet promjene i prilagodbe "družtvenih pravilah" car Franjo Josip I. (1848-1916) je 11. srpnja 1853. donio rješenje kojim je odobrio daljni rad Družtva za jugoslavensku pověstnicu i starine i tako omogućio njegov opstanak.[15] Odmah zatim, otpisom od 17. srpnja 1853. priopćilo je ministarstvo unutarnjih poslova Banskoj vladi svoje zahtjeve o kojima je Društvo prilikom rada na promjeni svojih pravila moralo voditi računa. Ministar

10) HDA, Banska vlada (1850-1854), kut. 42 (1851), br. 2071/51.

11) HDA, Hrvatsko-slavonsko namjesništvo (1854-1861), Opći odjel, kut. 187, fasc. 23 (1857), br. 5790.

12) Mirjana Gross, nav. dj., 71.

13) Ibid., 427.

14) Ibid.

15) HDA, Banska vlada (1850-1854), kut. 73 (1853), br. 11312/53.

Bach je konačno prihvaćanje društvenih pravila uvjetovao nizom tehničkih i pojmovnih preinaka. Držao je da izraz "historiu našeg naroda" u prvom članku treba zamijeni izrazom "historiu Jugoslavenah ili jugoslavensku historiu". Izraz "naš narod" valjalo je također zamijeniti nekim prihvatljivijim izrazom. Zahtijevao je nadalje da se treći članak pravila svakako dopuni odredbom o pridržavanju postojećih "tiskovnih propisah" pri izdavanju društvenog časopisa. Budući da je Društvu izrijekom zabranio osnivanje podružnica, s obrazloženjem da "ustrojenje podružnicah nije neobhodno potrebito za postignutje sverhe istog družtva", ono je bilo dužno ispustiti iz svojih pravila odredbe o podružnicama i umjesto njih uvrstiti odredbe o opunomoćenicima. Prema ministrovom prijedlogu, "punomoćnici" bi se birali među članovima Društva, a obavljali bi one poslove koji su prvobitno bili predviđeni za podružnice. U sedmom članku bilo je potrebno izraz "Svatko" zamijeniti preciznijim izrazom "svaki član družtva", a u osmom članku ispustiti izraz "u ime" i zamijeniti ga prikladnijim izrazom. Ministar je također zahtijevao da se pobliže odredi "da li se počastni članovi broje medju prave članove" i "jeli ista prava snjimi uživaju"; u protivnom je trebalo precizno navesti na koju se vrstu članova odnosi izraz "svaki član". Zatražio je da se u jedanaestom članku propiše "tko i na koji način da izabire počastne članove" i "dali glavna skupština u slučaju, ako njoj to pravo pripadne, obvezana je deržati se predloga Ravniteljstva". U dvanaestom članku trebalo je iza riječi "govorenja" dodati sklop "u družtvenih predmetih".[16]

Budući da su pravila mogla sadržavati samo stalne norme, Društvo je moralo odustati od posebnog spominjanja Jelačićevog imena i navesti da ono samo "želi" postaviti sebi na čelo jednog pokrovitelja. U tom slučaju ministar je smatrao neophodnim naznačiti u pravilima "tko u buduće da izabire pokrovitelja" i "koja su prava i dužnosti pokrovitelja". Nadalje je svakako trebalo razraditi odredbe o tome "tko i kako da izabire Ravniteljstvo, Ravnitelja i blagajnika" i "na kakvi način ima slieditì pervo izstupljenje dvojice članovah Ravniteljstva" te utvrditi "dali i načelnik imade izstupiti". Ministar Bach je naročito inzistirao na tome da se u pravilima jasno normira tko i kako može "da sazove urednu i izvanrednu glavnu skupštinu", kada je "ista vlastna učiniti kakovi zaključak", koji je "krug djelovanja glavne skupštine", da li se "zaključak Ravniteljstva i glavne skupštine" donosi "odnosnom ili nadpolovičnom večinom glasovah", tko ima pravo "da podpisuje pravomoćno zapisnike siednicah", tko "zastupa družtvo prama oblastim i prama kojoj tretjoj osobi" i tko je ovlašten "da podpisuje dopise i druge isprave". Društvu je dopuštena "samo jedna glavna skupština na godinu, a ne dvi". U dvadeset i prvom članku trebalo je izraz "nemože" zamijeniti boljim izrazom, a u dvadeset i sedmom članku pojam "narodni jezik" zamijeniti drugim pojmom. Osim toga, u pravilima se moralo predvidjeti "tko da opredielji pribavljanje historičkih predmetah" i na koncu dodati "da se ota pravila jedino uz najviše dozvoljenje mogu promieniti". Zatraženo je da se u pravila uvrsti i odredba o tome "tko da uravna prepiske družtva" u slučaju "ako bi se družtvo razpustilo ili razišlo" te da se točno ustanovi "kako se imade postupati" u slučaju "ako koj član družtva neizverši svoju dužnost, ili ako postane nevriedan biti članom".[17]

Prema popratnom naputku Banske vlade od 5. kolovoza 1853. o preradi društvenih pravila, Družtvo za jugoslavensku POVESTNICU I STARINE moralo je uzeti u obzir ministrove zahtjeve, na odgovarajući način preinačiti svoja pravila i poslati ih natrag u

16) Ibid.
17) Ibid.

na konačno odobrenje.[18] Na velikoj skupštini Društva, održanoj u Zagrebu 22. siječnja 1854., uvaženi su ministrovi zahtjevi i u skladu s njima promijenjena su društvena pravila. Prema Kukuljevićevom svjedočanstvu, "tako popravljena pravila bila su vis. c. kr. banskoj vladi 15. svibnja 1854. god. podnešena".[19] U međuvremenu je Banska vlada (naredbom ministra Bacha od 30. travnja 1854., donesenom na temelju prethodne carske odluke od 16. travnja 1854.) preobražena u Namjesništvo (Statthalterei), koje je formalno započelo s radom 29. svibnja 1854. u Zagrebu.[20] Vjerojatno je promjena vrhovne upravne oblasti u civilnoj Hrvatskoj i Slavoniji bila razlog ponovnom podnošenju izmijenjenih društvenih pravila "višemu mjestu" 1. lipnja 1854. Umjesto odgovora, vlasti su 5. srpnja 1854. zatražile da se i ona pravila koja su 5. kolovoza 1853. vraćena Društvu radi nužnih "preinakah" također dostave Namjesništvu "da se vidi, na koliko je dozvoljeno visokomu nalogu".[21] Društvo je tome udovoljilo 15. srpnja 1854. No, to još nipošto nije značilo da se njegovim natezanjima s vlastima oko potvrde društvenih pravila primakao kraj. Iako je Namjesništvo počelo uredovati na hrvatskom jeziku, već 26. lipnja 1854. vladar je posebnom odlukom zapovijedio da novo nadleštvo odmah prijeđe na uredovanje na njemačkom jeziku.[22] To se odrazilo i na postupak prihvaćanja prerađenih pravila Družtva za jugoslavensku pověstnicu i starine, jer su ona bila napisana na hrvatskom kao poslovnom jeziku Društva.

Na temelju odluke ministarstva unutarnjih poslova od 17. kolovoza 1854., Namjesništvo je 28. veljače 1855. vratilo Društvu njegova "dne 22. siečnja 1854. god. preinačena a 15. svibnja iste godine podnešena" pravila "s nalogom, da se na njemački jezik prevedu". Kad je Namjesništvo 7. kolovoza 1856., prema ponovljenoj naredbi ministarstva unutarnjih poslova od 31. srpnja 1856., iznova zatražilo da se ta pravila prevedu na njemački jezik, Družtvo za jugoslavensku pověstnicu i starine moralo je napokon udovoljiti tom zahtjevu. Društvo je tada doista prevelo svoja pravila na njemački jezik, a prijevod je 26. kolovoza 1856. s molbom "za visoko potvrdjenje" poslalo Namjesništvu. Međutim, prijedlog ni tada nije prošao. Namjesništvo je 19. listopada 1856., prema rješenju ministarstva unutarnjih poslova od 12. listopada 1856., odbilo i tu molbu i tako Društvu opet uskratilo potvrdu njegovih pravila, ovaj put s primjedbom "da u njihovih njekojih točakah nije podpuno i točno zadovoljeno visokomu nalogu".[23]

Budući da se tada stjecajem okolnosti "medju pismi družtva ovoga nikakovim načinom" nisu mogla pronaći "najprije za potvrdjenje višemu mjestu podnešena pravila" kako bi se ona "u zahtievanom smislu podpuno i točno izpravit mogla", Družtvo za jugoslavensku pověstnicu i starine je 21. ožujka 1857. dopisom koji su potpisali načelnik Ivan Kukuljević i tajnik Janko Borovečki zamolilo Namjesništvo "da bi mu blagoizvolilo ista pravila za porabu poslati, ako se gdje medju njegovimi djeli nalaze, a u protivnom slučaju ma baš od vis. c. kr. popečiteljstva ona pribaviti, polag kojih su dne 26. kolovoza 1856. god. podnešena razsudjivana bila".[24] Namjesništvo se odazvalo toj molbi i ustupilo Društvu jedan primjerak ranije podnesenih pravila, pa je ono moglo pristupiti njihovoj završnoj redakturi. Prema

18) Ibid.

19) HDA, Hrvatsko-slavonsko namjesništvo (1854-1861), Opći odjel, kut. 187, fasc. 23 (1857), br. 5790.

20) Mirjana Gross, nav. dj., 86.

21) Vidi bilj. 19.

22) Vidi bilj. 20.

23) HDA, Hrvatsko-slavonsko namjesništvo (1854-1861), Opći odjel, kut. 187, fasc. 23 (1857), br. 5790.

24) Ibid.

jedan primjerak ranije podnesenih pravila, pa je ono moglo pristupiti njihovoj završnoj redakturi. Prema nalogu Namjesništva od 24. ožujka 1857., Družtvo za jugoslavensku POVESTNICU I STARINE je 20. svibnja 1857. poslalo na potvrdu konačan tekst svojih pravila, preveden na njemački jezik, u četiri primjerka i ujedno vratilo Namjesništvu posuđeni primjerak ranije podnesenih pravila. Namjesništvo je sve to, zajedno s vlastitim izvješćem, proslijedilo 9. lipnja 1857. ministru Bachu.[25]

Pravila su konačno potvrđena 12. srpnja 1857. O tome je Namjesništvo već 17. srpnja 1857. službeno obavijestilo Kukuljevića.[26] On je potvrđeni tekst pravila nešto kasnije dao tiskati, ali ga nije objelodanio u *Arkivu za povjestnicu jugoslavensku* kao što je to 1851. učinio s tekstom nacrta pravila iz 1850. Potvrđena pravila tiskana su u Zagrebu 26. listopada 1857. kao letak na hrvatskom jeziku, potpisali su ih i Kukuljević i Borovečki, a primjerak je sačuvan među spisima Namjesništva. Donosimo tekst tih pravila:[27]

PRAVILA
družtva za povjestnicu i starine Jugoslavenah
dne 12. srpnja 1857. po g. popečitelju unutarnjih poslovah potvrdjena.

I. svrha i djelokrug družtva.

§. 1. Svrha je družtva iztraživanje, izpitivanje, sabiranje i čuvanje svih na povjestnicu i život Jugoslavenah protežućih se starinah i inih predmetah. Bit će dakle družtvu glavna zadaća nastojati sjedinjenimi silami, da sve izvore jugoslavenske povjestnice jugoslavenske na vidjelo iznese i od propasti sačuva, pak tako da položi temelj kritičkomu obradjivanju jugoslavenske povjestnice.

§. 2. Da tu svrhu postigne, obratit će družtvo svoju pozornost osobito na sliedeće predmete, naime:

a) na kronike pojedinih zemaljah, gradovah, općinah, samostanah, obiteljih i t. d.

b) na starinske zakone i ustanove pojedinih miestah, na vjerozakonske, političke i sudbene uredbe.

c) na darovna pisma, i svake vrsti listine.

d) na stare urbare, račune, mjere i uteze, trgovačka pisma, itd.

e) na rodoslovje pojedinih obiteljih.

f) na rukopise umrvših domaćih pisacah svake grane znanostih.

g) na dopise slavnih jugoslavenskih muževah i ženah, bili oni u kojemgod jeziku ili kojimgod pismom pisani.

h) na životopise ljudih, koji su zaslugah stekli za Jugoslavene, za crkvu, znanosti i umjetnosti.

i) na opise pojedinih pokrajinah, predjelah, župah, gospoštinah, miestah i njihovih medjah (literae statutoriae et reambulatoriae) za tieme špiljah, pećinah, itd.

j) na sve plastičke umotvore nalazeće se u jugoslavenskih pokrajinah, naime na starinske grčke, rimske i slavenske napise, spomenike, orudje, novce, oružje, posude, kipove, stupove, slike, pečate itd.

k) na proizvode srednjega vieka, poimence na proizvode umjetne lievane i rezane, kakono se nalaze u starinskih crkvah i gradovih; kano takodjer na oružje, barjake, pokućtvo, grbove,

25) Ibid., br. 9674.
26) Ibid., br. 13279.
27) Ibid., br. 9674.

l) na obraze slavnih muževah, obrise gradovah, miestah, razvalinah, samostanah, crkvah, sgradah, i starinske nošnje.

m) na pučke pripoviesti, poslovice i pjesme s napjevi.

n) na opise starinskih svetčanostih, običajah i zabavah.

o) na jugoslavensko bajoslovje, to jest gatanje, vračanje, vile, vještice, vukodlake, itd.

p) na osobito postupanje Jugoslavenah kod poljodjelstva, rukotvorstva, ribarenja, lova, gospodarstva, u obće na život južnih Slavenah.

q) na knjige, koje se protežu na gori spomenute predmete.

§. 3. Družtvo nastojat će oko svoje svrhe:

a) iztraživanjem i opisivanjem gori izbrojenih predmetah, zato bit će u svih jugoslavensih krajevih članovah, koji će na to paziti, ako pako družtvo sazna, da se ondje, gdje neima člana, nalazi koja starina, to će oprosit kojega drugoga vještaka, da mu stvar opiše.

b) nabavljanjem i čuvanjem istih stvarih.

c) Stupit će u savez sa sličnimi družtvi.

d) Izradjivat će sastavke protežuće se na jugoslavensku povjestnicu. Za tu svrhu izdavat će se posebni časopis, uz obdržavanje obstojećih tiskovnih propisah, kano organ družtva, koj će osim povjestničkih članakah takodjer izvješća o napredovanju družtva, račune i imenike članovah priobćavati.

§. 4. Ravnateljstvo imenovat će urednika toga časopisa i izradit će osnovu, polag koje će ga uredjivat imati; Časopis izdavat će se troškom družtva pod imenom "Arkiv za povjestnicu jugoslavensku."

§. 5. Buduć da je djelokrug družtva ogroman, izabrat će se u pojedinih krajevih punomoćnici, koje će s ravnateljstvom družtva dopisivati, umjetovine, starine i prineske sabirati i njemu pošiljati.

II. Prava i dužnosti članovah.

§. 6. Tko želi postati članom toga družtva, imade to ravnateljstvu pismeno javiti, i obvezat se, da će sve njemu kano članu naložene dužnosti izpunjavati i revno nastojati, da družtvo cilj svoj postigne.

§. 7. Svaki član smatrat će se za takova, dok se pismeno neizjavi, da iz družtva izstupljuje.

§. 8. Za namirenje troškovah družtva davat će svaki član početkom godine 2 fr. sr. godišnjega prineska, a onda, kada bude tko stupio u družtvo, platit će upisne 1 for. sr.

§. 9. Svaki član imat će na pitanje od ravnateljstva sastavljena pismeno i točno odgovoriti.

§. 10. Članovi su:

a) poslujući; koji će osim godišnjih prinesakah, i inih dužnostih takodjer članke za družtveni časopis pisati.

b) Ostali su pomagajući.

Svaki član stupajuć u družtvo imade izjaviti, u koju vrst hoće da ga upišu.

§. 11. Osobe, koje su stekle zaslugah za povjestnicu i starine u obće, i za družtvo napose, mogu na predlog ravnateljstva u glavnoj skupštini za počastne članove izabrate biti, pak jih onda ista prava idu, koja imadu ini članovi. Nu ipak taj predlog ravnateljstva neveže glavne skupštine, no ima se zaključak učiniti nadpolovičnom većinom glasovah.

§. 12. Svaki član imade pravo dolazit u glavne skupštine, u njih govorit i glasovat o družtvenih predmetih.

§. 13. Ako želi koj član šta u glavnoj skupštini predložiti, imade 8 danah prije ravnateljstvu to priobćiti.

ravnateljstvu to priobćiti.

§. 14. Svaki član imade pravo na sbirke družtvene, pak jih se može uživati na književne svrhe, ipak pod uvjeti, koji će se naknadno na znanje dati.

§. 15. Časopis družtva davat će se članom za pó ciene.

III. Pokrovitelj.

§. 16. Družtvo želi si na čelo pokrovitelja staviti. Samo glavna skupština vlastna je u buduće pokrovitelja izabrati; a izabire ga nadpolovičnom većinom glasovah.

§. 17. Pokrovitelja briga biti će svojim visokim uplivom namjere i poduzetja družtva po mogućnosti unapredjivati. On imade pravo u glavnih skupštinah predsjedati i na predlog načelnika družtva godišnju skupštinu odredjivati.

IV. Ravnateljstvo.

§. 18. Ravnateljstvo sastoji iz načelnika, i 6 savjetnikah, od kojih jedan je blagajnik. Načelnika i savjetnike izabire glavna skupština na tri godine nadpolovičnom većinom glasovah.

Od savjetnikah izstupljuju svake godine dva polag starinstva, no za prve tri godine po redu mladje svoje dobe. Odstupivši načelnik i savjetnici mogu se opet izabrati. Da se valjano odlučuje, moraju u svakoj sjednici osim načelnika barem 4. savjetnika biti. Ravnateljstvo stanuje u Zagrebu, a za svoje djelovanje odgovara glavnoj skupštini.

§. 19. Ravnateljstvo izabire blagajnika iz sredine svoje i imenuje tajnika, pregleda na imutak družtva, na uredno izdavanje časopisa, odgovara na pisma na družtvo upravljena, dopisuje s drugimi družtvi, sastavlja pitanja, na koja imadu članovi odgovarati, pregleda račune družtva, pak je glavnoj skupštini predlaže.

U svih ovih poslovih odlučuje nadpolovična većina glasovah. Ako su glasovi razpolovljeni, odlučuje načelnikov glas.

§. 20. Načelnik sazivlje ravnateljstvo u sjednicu, kadgod imade poslovah za riešenje.

§. 21. Svake godine u shodno vrieme sazivlje načelnik, u sporazumljenju s pokroviteljem glavnu skupštinu, kojoj imade podnieti točno izvješće o djelovanju družtva i račune.

Glavna skupština sazvat se imade na svaki način putem novinah, a odredit se imade takav rok, da uzmognu takodjer izvanjski članovi na nju doći.

Glavna skupština vlastna je kakav zaključak učiniti, ako je barem 16 članovah prisutnih. Glavna skupština razpituje i razrješuje račune, izabire pokrovitelja, načelnika i savjetnike, imenuje počastne članove i punomoćnike, odredjuje nagradu tajniku, razpolaže cielokupnim imutkom družtva, a u svih slučajevih odlučuje nadpolovičnom većinom glasovah; ako su glasovi razpolovljeni, glas predsjedateljev odlučuje. **§. 16. §. 18.**

U osobitih slučajevih, ako se imadu neodvlačna, osobito od zemaljskih vlastih stavljena, glavnoj skupštini priuzdržana pitanja riešiti, vlastan je načelnik izvanrednu glavnu skupštinu sazvati. Nu u njoj razpravljat se može jedino o pitanjih toj izvanrednoj glavnoj skupštini povod davših.

§. 22. Zapisnike razpravah podpisuje pravomoćno načelnik s tajnikom.

Načelnik zastupa družtvo prama oblastim i prama svakoj tretjoj osobi, pak pravomoćno dopise i svake vrsti izprave podpisuje, ipak ravnateljstvo vlastno je za svoje parnice najmiti odvjetnika.

§. 23. Ako bi bio načelnik prepriečen poslove družtva obavljati ili ako umre, sva prava i dužnosti njegove spadnu na najstarijega savjetnika, a to dotle, dok glavna skupština drugčije neodluči.

a) Upisne i svakogodišnji prinesci.
b) dobrovoljni prinesci.
c) novci za razprodati časopis.

Imutkom ovim upravlja blagajnik pod nadzorničtvom ravnateljstva; on prima i izdaje novce, te vodi račune, skrbi se za raprodaju i razašiljanje časopisa. Svake četvrt godine podnaša ravnateljstvu izvješće o stanju družtvenoga imutka.

§. 25. Tajnik vodi zapisnik sjednicah ravnateljstva i glavnih skupštinah, odgovara na pisma po nalogu ravnateljstva, pomaže uredniku kod uredjivanja časopisa. Družtvo odredit će mu primjernu godišnju nagradu.

§. 26. Ako bi se nagomilalo mnogo posla, pozvat će načelnik pojedine članove, da mu pomognu; a ovi će biti dužni pozivu zadovoljiti.

§. 27. Poslovni jezik jest hrvatski, nu članci i dopisi mogu biti pisani ma u kojem jeziku.

§. 28. Družtvo ustupljuje sve svoje sbirke ovdješnjemu Muzeju, nu pridržava si pravo književne porabe ne samo ovih, nego takodjer ostalih njegovih povjestničkih sbirkah.

§. 29. Novčani prinesci upotrebljivat će se na izdavanje časopisa i na pribavljanje spomenutih povjestničkih predmetah.

Ravnateljstvo odlučuje, koji se predmeti pribavit imadu.

§. 30. Ako koj član neizvršuje svojih dužnostih, oli postane nevriednim, da bude član, vlastno je ravnateljstvo njega iz broja sučlanovah izbrisati.

§. 31. Za promjenu pravilah potrebno je, da na nju barem dvie trećine članovah u glavnoj skupštini pristanu, i da se najviše privoljenje dobije.

§. 32. Ako bi družtvo prestalo, ili ako bi se razpustilo, vas njegov imutak, po izpunjenju svih dužnostih, nerazdiono pripast će zemaljskomu Muzeju ovdje u Zagrebu pod imenom "narodni Muzej" obstojećemu.

U Zagrebu dne 26. listopada 1857.

Ivan Kukuljević, s. r.
načelnik.

Janko Ev. Borovečki, s. r.
tajnik.

4.

Po tim je pravilima Družtvo za jugoslavensku pověstnicu i starine nadalje poslovalo. Ono je tako 1850-ih i 1860-ih godina organiziralo obilježavanje više povijesnih obljetnica, a razvilo je i određenu izdavačku te drugu djelatnost. Novo vrijeme donosilo je nove zadaće, pa je Društvo 13. srpnja 1864. zamolilo Namjesničko vijeće (osnovano carskim reskriptom 14. ožujka 1861.) na čelu s banom Josipom Šokčevićem (1811-1896) da mu dopusti da "do konačne potverde akademije jugoslavenske svake četvert godine deržati smije javnu svakomu pristupnu skupštinu, u kojoj bi se deržale starinarske, historičke – u obće znanstvene disertacije (rasprave, nap. Ž. H.)".[28] Budući da je to iziskivalo stanovitu dopunu društvenih pravila novim odredbama, "kr. namiestničko vieće kraljevinah Dalmacije, Hérvatske i Slavonije" u Zagrebu pozvalo je Društvo da mu podnese na uvid "dotičnu shodno formuliranu promienu pravilah".[29]

Družtvo za jugoslavensku pověstnicu i starine iskoristilo je tu priliku za realizaciju vlastite zamisli o preoblikovanju određenih normi u svojim pravilima u skladu sa svojim

28) HDA, Hrvatska dvorska kancelarija (1861-1869), kut. 150 (1865), br. 1448.
29) Ibid.

vlastite zamisli o preoblikovanju određenih normi u svojim pravilima u skladu sa svojim željama i potrebama, pa je 22. studenoga 1864. podnijelo Namjesničkom vijeću odgovarajući prijedlog izmjena i dopuna društvenih pravila. Društvo je najprije predložilo da se između trećeg i četvrtog članka u potvrđenom tekstu pravila iz 1857. uvrsti novi članak koji bi regulirao "javne znanstvene disertacije". Zatim je htjelo plaćanje "godišnjeg prineska" u iznosu od dvije forinte srebra i "upisne" u iznosu od jedne forinte srebra u konvencionalnom novcu zamijeniti plaćanjem jednakog iznosa u istu svrhu ali u novcu austrijske vrijednosti koji je uveden carskim patentom od 28. travnja 1858.[30] Nadalje je predložilo da se pored poslujućih, pomagajućih i počasnih ustanove i "utemeljiteljni" članovi, tj. oni koji "na jednom polože" svotu od 50 forinti austrijske vrijednosti. Društvo je također htjelo da se njegovo "Ravnateljstvo" ubuduće sastoji "predsiednika, podpredsiednika i 6 savietnikah", da se u osamnaestom članku u društvenim pravilima ispusti dodatak "od kojih je jedan blagajnik" i da se u devetnaestom članku poslije riječi "ravnateljstvo izabire" stavi "tajnika i blagajnika". Isto tako, Društvo je željelo da se njegova glavna skupština održava "svake godine" i to "mieseca Siečnja" te da rok sa njezino sastajanje poslije saziva ubuduće "iznosi najmanje šest nedieljah".[31]

Nakon što se o tome očitovala i "financialna prokuratura", Namjesničko vieće je na sjednici održanoj u Zagrebu 30. ožujka 1865. pod predsjedanjem dvorskog savjetnika Eduarda pl. Mrzljaka rapravilo podneseni prijedlog. Držeći kako izraz "javne znanstvene disertacije" treba svakako uskladiti sa općom svrhom Društva, predložilo je da se iza tog izraza doda formulacija "u predmetih, spadajučih u područje, koje dielovanju družtva naznačuje ista u § 1. ustanovljena sverha". Savjetovalo je nadalje da se prijedlog o utemeljiteljima prikladno "protegne i na stupivše već u družtvo članove, koji žele utemeljitelji postati". Polazeći od prijedloga Društva, Namjesničko vijeće je ocijenilo potrebnim da se riječ "načelnik" posvuda u tekstu pravila zamijeni riječju "predsiednik" itd. U skladu s tim, postojeću odredbu o postupanju u slučaju njegove spriječenosti ili smrti trebalo je preformulirati tako da ona glasi: "Ako bi bio predsiednik prepriečen obavljati poslove družtva, ili ako umre, sva prava i dužnosti njegove spadnu na podpriedsednika, a kad bi miesto podpredsiednika izpražnjeno bilo, na najstarijega savietnika i to glede ovoga dotle, dok glavna skupština drugčije neodluči".[32]

U svemu ostalom Namjesničko vijeće nije imalo nikakvih posebnih primjedaba. Ono je podneseni prijedlog izmjene pravila Družtva za jugoslavensku POVESTNICU I STARINE pozitivno vrednovalo i o svemu je izvjestilo Hrvatsku dvorsku kancelariju (osnovanu 20. listopada 1861.) u Beču. "Kr. dalm. hérv. slav. dvorska kancelarija", kojoj je na čelu bio hrvatski književnik, pravnik i političar Ivan Mažuranić (1814-1890), zatražila je 1. svibnja 1865. od Namjesničkog vijeća da joj pribavi i podnese iskaz o tome "da li je bila glavna skuština od 7. lipnja 1864. sazvana po propisu §. 21 družtvenih pravilah, i zaključak u pogledu promiene pravilah sačinjen u smislu §. 32 istih pravilah". Osim toga, neplanirano je iskrsnuo još jedan problem. Dvorska kancelarija je primjetila da tekst pravila koja je 1857. odobrilo ministarstvo unutarnjih poslova i dostavilo ih Namjesništvu ima ukupno 33 članka, dok tiskani letak sadrži samo 32 članka. Ustanovila je kako nedostaje članak koji glasi: "Ravnateljstvo imade prepiske družtva poravnjivati". Taj bi članak "u podnešenom iztisku imao biti uverstjen izmedju §§ 30. i 31." Dvorska kancelarija je stoga naložila Namjesničkom vijeću da uzme u obzir i taj nedostatak i da joj i o tome podnese izvješće.[33]

30) O tome vidi: Mirjana Gross, nav. dj., 242.

31) HDA, Hrvatska dvorska kancelarija (1861-1869), kut. 150 (1865), br. 1448.

32) Ibid.

33) Ibid.

5.

Je li prijedlog djelomične izmjene pravila Družtva za jugoslavensku pověstnicu i starine iz 1864. bio prihvaćen već 1865. ili tijekom slijedećih godina, teško je zasad pouzdano utvrditi.[34] Odgovor na to pitanje pretpostavljao bi daljnja istraživanja, a njih ostavljamo za drugu prigodu ili drugim piscima. Ipak se može s velikom vjerojatnošću zaključiti da je prijedlog Društva naišao na pozitivan prijem kod nadležnih tijela i da je izmjena njegovih pravila prošla uobičajenu proceduru. Na jednom objavljenom društvenom dokumentu iz 1870. Kukuljević je potpisan kao "predsjednik"[35], a to sigurno ne bi bilo moguće da nova verzija društvenih pravila nije u međuvremenu bila zacijelo odobrena.

Summary

The Statute of Društvo za jugoslavensku pověstnicu i starine: Its Draft, Verification, Modification (1850/51 - 1857 - 1864/65)

Željko Holjevac

The author deals with the creation of the statute of Družtvo za jugoslavensku pověstnicu i starine (Society for Yugoslav History and Antiquities). This society was the first professional association joining predominantly Croatian historians. It was founded 1850 in Zagreb under the patronage of the Croatian ban Josip Jelačić. Head of the society was Croatian historian and politician Ivan Kukuljević Sakcinski. Družtvo za jugoslavensku pověstnicu i starine worked until 1878 when it turned into Hrvatsko arheologičko družtvo (Croatian Archeological Society). The statute of Družtvo za jugoslavensku pověstnicu i starine is an important document showing the purpose, tasks, rights and obligations of the members, internal structure and rules of work of the society. Although a draft of the statute was accepted already by the founding assembly of the society on October 1, 1850 in Zagreb, its final version was official verificated by the Austrian government in Vienna as late as on July 12, 1857. This article is also an attempt to present both the text of the draft of the statute from 1850 (published as early as 1851 in the periodical *Arkiv za pověstnicu jugoslavensku*) as well as the verificated text of the statute from 1857 (up to now still unpublished). At the end of the article the author takes briefly into consideration also a partly modification of the statute proposed by Družtvo za jugoslavensku pověstnicu i starine in autumn 1864 and the official point of view of the authorities regarding the question of this modification in spring 1865.

34) Moje traganje za dodatnim gradivom u HDA, Namjesničko vijeće (1861-1869), kut. 162, sv. 16 (br. 3635-19655/1864, br. 111-17042/1865, br. 700-19016/1866, br. 67-891/1867) nije bilo plodotvorno.

35) Dragutin Pavličević, nav. rad, 208.

HISTORIJSKI ZBORNIK

GODINA LIII
ZAGREB 2000.

UDK 93/99
ISSN 0351-2193
Historijski zbornik, god. LIII, str.1-283, Zagreb 2000.

Izdavač
Društvo za hrvatsku povjesnicu

Redakcijski odbor
Mirjana Gross
Ivan Kampuš
Franko Mirošević
Ivica Prlender
Tomislav Raukar
Petar Strčić

Glavni i odgovorni urednik
Ivica Prlender

Članci i rasprave iz časopisa Historijski zbornik su referirani u publikacijama:
ABC Clio
Historical Abstracts
America: History and Life

Adresa uredništva
Društvo za hrvatsku povjesnicu, Odsjek za povijest Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, 10000 Zagreb, I. Lučića 3, Hrvatska

Časopis izlazi jednom godišnje

Izdanje časopisa sufinancira Ministarstvo znanosti Republike Hrvatske

Tisak:
Horetzky